

Tarihsel Perspektif Bağlamında, Siyonizm İdeolojisinin İsrail ile Filistin Arasında Yaşanan Çatışmalara Temel Etkileri

The Main Effects of the Ideology of Zionism on the Conflict between Israel and Palestine in Historical Perspective

Seymur ABBASOV*

Murat ERCAN**

Başvuru Tarihi: 20.02.2024

Kabul Tarihi: 01.03.2024

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Özet

Yahudiler için tarihi bir öneme sahip olan Siyonizm, tarihi Filistin topraklarında bir Yahudi devletinin kurulmasını hedefleyen Yahudi Milliyetçiliği olarak nitelendirilmektedir. Özellikle, 1897 yılında Theodor Herzl tarafından oluşturulan Dünya Siyonist Örgütü'nün etkisiyle, Filistin topraklarında Yahudi devletinin kurulması sürecini hızlandırmıştır. Yahudilerin, Filistin bölgesine 1897 yılından başlayarak, Avrupa'nın çeşitli ülkelerinden antisemitizmin etkisiyle zorunlu göçe maruz kalmaları, Yahudiler ile Filistinliler arasındaki çatışmaları her geçen gün giderek artırmıştır.

1948 yılında İsrail devletinin kuruluşu ile birlikte, başta Filistin ve bölgedeki Arap devletlerine karşı, günümüze kadar belirli aralıklarla devam ettirdiği savaşlar ve işgal girişimleri, Ortadoğu bölgesindeki jeopolitik konumunun İsrail lehine değişmesine olanak sağlamıştır. Özellikle İsrail'in 1948 yılından itibaren, Filistin topraklarına yönelik devam ettiği işgal girişimi, milyonlarca Filistinlinin kendi anavatanlarını terk ederek, mülteci durumuna düşmesine neden olmuştur.

İsrail'in yasadışı işgallerini durdurarak, Filistinli halkın anavatanlarına dönmesini ve güvenliğinin sağlanması için kurulmuş olan FKÖ ile 1991 yılında kurulmuş olan Hamas, Siyonist hükümetin Filistinli halka karşı yürütmekte olduğu soykırım politikasını durdurması ile birlikte, Filistin direnişinin devamı bakımından önemli bir rol model üstlenmektedir. Özellikle Hamas ile İsrail'in bölge genelinde yaşamakta olduğu kısa süreli çatışmalar, 7 Ekim 2023 yılında Hamas'ın silahlı paramiliter kolu olan Kassam Tugayları'nın İsrail'e topyekûn saldırısı ile önemli bir boyuta evrilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Siyonizm, Yahudilik, İsrail – Filistin çatışması, Hamas, FKÖ

* Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Doktora öğrencisi, seymurabbasov@anadolu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2382-4646.

** Prof. Dr., Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, muratercan@anadolu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1315-9200.

Abstract

Zionism, which has historical importance for Jews, is defined as Jewish Nationalism that aims to establish a Jewish state in the historical Palestinian lands. In particular, with the influence of the World Zionist Organization, created by Theodor Herzl in 1897, it accelerated the process of establishing the Jewish state in Palestinian lands. The forced migration of Jews to the Palestinian region from various European countries under the influence of anti-Semitism, starting in 1897, has increased the tendency for conflict between Jews and Palestinians day by day.

With the establishment of the State of Israel in 1948, the wars and occupation attempts that it has continued periodically until today, especially against Palestine and the Arab states in the region, have allowed its geopolitical position in the Middle East region to change in favor of Israel. In particular, Israel's ongoing occupation attempt against Palestinian lands since 1948 has caused millions of Palestinians to leave their homeland and become refugees.

The PLO, which was established to stop Israel's illegal occupations and ensure the security and return of the Palestinian people to their homeland, and Hamas, which was founded in 1991, serve as important role models for the continuation of the Palestinian resistance, after the Zionist government stopped the genocidal policy against the Palestinian people. In particular, the short-term conflicts between Hamas and Israel throughout the region have evolved to a significant level with the all-out attack on Israel by the Qassam Brigades, the armed paramilitary arm of Hamas, on October 7, 2023.

Keywords: Zionism, Judaism, Israel – Palestine conflict, Hamas, PLO

Giriş

Yahudi toplumu ve Yahudi tarihi açısından büyük önem arz etmekte olan Siyonizm, Filistin topraklarında bağımsız bir Yahudi devletinin kurulmasını öngören ideoloji olarak bilinmektedir. Özellikle, Yahudi Milliyetçiliği olarak da tanımlanan Siyonizm, 1900'lü yıllara kadar Yahudi toplumu arasında kültürel, duygusal ve milli bir kimlik kazanarak, Yahudi aydınlanmasında önemli rol oynamıştır. Tarihin belirli zamanlarında, tarihsel olarak yaşadıkları Ortadoğu coğrafyasından kovularak, Avrupa'nın belirli bölgelerine doğru zorunlu göçe tabi tutulan Yahudiler, 15. yüzyılın sonlarına doğru giderek güçlenmekte olan antisemitizmin etkisiyle Portekiz ve İspanya'dan kovulmaları, bu kavmin büyük çoğunluğunun Osmanlı İmparatorluğu'na sığınmasına neden olmuştur.

1900'lü yıllara kadar, çeşitli yollarla Yahudi aydınlanmasını geliştirmeye çalışan Siyonizm'in, 1897 yılında Theodor Herzl tarafından düzenlenen Dünya Siyonist Örgütü sayesinde, siyasi bir kimliğe bürünerek, Filistin topraklarında bir Yahudi devletinin kurulması ihtimalini giderek güçlendirmiştir. İsrail devletinin kurulması, İsrail'in bölgede bulunan Arap ülkeleri ile yaşanan savaşlarda, Arap ülkelerine karşı ezici bir üstünlük kurarak, topraklarını büyük ölçüde genişletmesi, bu yıllarda FKÖ (Filistin Kurtuluş Örgütü) tarafından sürdürülen Filistin direnişinin zayıflamasına neden olmuştur. 1987 yılında ortaya çıkan Birinci İntifada sürecinde, İsrail işgallerinin durdurulması ve Filistin direnişinin sağlanması bakımından Hamas'ın ortaya çıkışı, önem arz etmekteydi.

2006 yılında, Gazze Şeridi'ni büyük bir bölümünü kontrol altına almayı başaran Hamas, bu dönemden itibaren İsrail'in Gazze üzerindeki en önemli düşmanına çevrilmekteydi. 2022 yılına kadar, belirli aralıklarla İsrail ile Hamas arasında devam eden kısa süreli çatışma ve savaşlar, 7 Ekim 2023 yılında Hamas'ın paramiliter askeri kanadını oluşturmakta olan Kassam Tugayları'nın İsrail'e topyekûn saldırısı üzerine, iki taraf için kanlı bir savaşa dönüşmüştür. Özellikle, İsrail'in Siyonist hükümetinin radikal kararıyla, İsrail askerlerinin uluslararası hukuka aykırı bir şekilde Gazze

Şeridi'ni bombalaması, binlerce masum sivilin ölmesine ve ağır bir şekilde yaralanmasına neden olmaktadır.

“Tarihsel Perspektif Bağlamında, Siyonizm İdeolojisinin İsrail ile Filistin Arasında Yaşanan Çatışmalara Temel Etkileri” isimli çalışmamız temel olarak, Siyonizm'in tarihsel olarak hedeflediği Filistin topraklarında bağımsız bir Yahudi devleti yaklaşımının, 1948 yılından günümüze kadar olan sürede, İsrail'in başta Filistin olmakla bölgede bulunan Arap devletleri ile yaşanan ve devam eden çatışmalara ve ikili ilişkilere temel etkileri araştırılarak, detaylı bir şekilde incelenmiştir.

Siyonizm İdeolojisinin Tarihsel Gelişim Süreci ve Temel Yaklaşımları

Geçmişten günümüze kadar, siyasi literatürde sıkça kullanılmakta olan Siyonizm kavramı, Filistin topraklarından ayrı düşen ve dünya üzerinde yaşayan tüm Yahudilerin “Arz-ı Mev'ud” yani vadedilmiş topraklarda toplanması ile birlikte, Süleyman Mabedi'nin Yahudiler tarafından yeniden Siyon Dağı üzerinde inşa edilmesini amaç edinen tarihi bir ideal olarak bilinmektedir. Siyonizm kavramının kökü olan ve ondan esinlenerek ortaya çıkan Siyon kelimesi, Çağımızın ilk zamanlarından günümüze kadar Kudüs olarak bilinmekte ve aynı anlamı yansıtmaktadır (Kızıloğlu, 2012, s. 45). Farklı bir anlatıyla, Yahudi Milliyetçiliği anlamına da gelmekte olan Siyonizm, yukarıda belirtildiği üzere Yahudilerin Filistin topraklarında geçmiş zamanlardan itibaren bağımsız bir Yahudi devleti kurmayı hedeflemiş oldukları kavram olarak da belirtilmektedir (Polat, 2017, s. 4). Siyonizm'in benimsediği temel yaklaşımlar arasında ilk olarak, Yahudi toplumunun dünya üzerinde birer ulus olduğu yönündedir.

Siyonizm, Yahudi toplumunun oluşumu aşamasında kendisine önemli bir yer edinmekte ve burada, kendisinden önce Yahudileri diğer topluluklardan farklı kılacak olan temel argümanlara sahip olmadığını belirtmektedir. Özellikle burada, Yahudilerin farklı coğrafyalara dağıldığını ve kendilerine özgün dili kullanmadıklarını vurgulamaktadır. Bu nedenle Yahudiler açısından Siyonizm, seküler bir ideoloji ve Yahudi Milliyetçiliği olarak kabul edilmektedir (Ceylan, 2020, s. 434). Kendilerini tarihin belirli zaman aralıklarında (İsrailoğulları, İbraniler ve Museviler) olarak adlandırmış olan Yahudi toplumu, geçmişten günümüze kadar olan süre zarfında, Filistin toprakları üzerindeki olası iddialarını ve bağlarını, her zaman Tevrat'a bağlamaya çalışmıştır. Yahudi toplumu iddialarını Tevrat'a dayandırmakla, tanrının onları seçilmiş bir kavim olarak yarattığını düşünmekle kalmamış, Filistin'de bulunan toprakların onlara tanrı tarafından “vadedilmiş topraklar” olarak algılamalarına olanak sağlamıştır. (Duran, 2020,

s. 138). Yahudi tarihine dikkatle bakıldığında, zorunlu göçlerin, isyanların, Yahudi karışıklığının ve savaşların sık sık yaşandığı görülmektedir.

Yahudi toplumunun bilincinde yerini koruyarak tarihsel süreci en iyi şekilde anlatan olaylar arasında, kuşkusuz Yahudilerin yaşadığı sürgünler ve göçler öne çıkmaktadır. Tarihin çeşitli dönemlerinde sürgünlere maruz kalan Yahudiler arasında, Babil sürgünü özellikle Yahudi tarihi ve toplumu üzerinde derin etkiler bırakmıştır. (Kurt, 2006, s. 62). Babil sürgünü, Yahudi toplumu için gelecekte yaşanacak olan sürgünlerin ve göçlerin ilk temel mihenk taşı rolünü oynamaktaydı.

MÖ 587 yılında, dönemin Babil kralı II. Nebukadnezar tarafından gerçekleştirilen Babil sürgünü, Yahudi halkının kendi topraklarından sürülmesiyle birlikte, Yehuda Krallığı'nın dağılması ve Süleyman mabedinin yağmalanması ile sonuçlanmıştır. Diaspora" teriminin günümüz siyasi literatüründe sıkça kullanılan ve eski Yunanca 'da "Dağılma" anlamına gelen kelime, ilk olarak Filistin topraklarında yaşayan Yahudi toplumunun bu bölgelerden zorla sürülmesi döneminde kullanılmıştır. Yahudi toplumu, süregelen zaman zarfında yaşamış olduğu sürgünleri, Kutsal kitapları

olan Tevrat'a atıfta bulunarak, yüce Tanrı'yı kızdırdıkları için bu cezayı ve sürgünü yaşamaya mahkûm kıldıklarını belirtmektedirler (Dufoix, 2011, s. 1).

Yahudilerin MÖ 587 yılında, Babilliler tarafından zorunlu göçe veya sürgüne tabi tutularak yaşadıkları topraklardan sınır dışı edilmeleri, Yahudi toplumunun zamanla Romalılar dönemine kadar oluşacak olan ekonomik sorunlar yüzünden, farklı coğrafyalara yayılmasında da etkili bir faktör olmuştur. Roma İmparatorluğu'nun MS 70 yılında, Kudüs'te yerleşen İkinci Tapınağı yıkması sonrasında, burada yaşayan Yahudiler Babillerden sonra ikinci kez zorunlu bir şekilde sürgüne yollanmıştır. Sürgüne zorlanan Yahudiler bu dönemde, Kuzey Afrika üzerinde Avrupa'nın belirli ülkelerinde ikamet etmeye çalışmıştır (Halperin, 2015, s. 1).

Hız. Muhammed döneminde Müslümanlarla Yahudiler arasında yaşanan anlaşmazlık durumunun çözülmesi ve ilişkilerin yeniden düzenlenmesi için hazırlanan "Medine Anayasası" çerçevesinde, ister Müslümanların isterse de Yahudilerin kendi aralarında özgür ve güvenli bir şekilde yaşamaları, mülkiyetlerinin dokunulmazlığının sağlanması ve her iki taraf için belirli hakların korunması açıkça belirtilmiştir. Tarihin önemli bir kısmında Müslümanlarla aynı coğrafyalarda yaşayan Yahudi toplumu, başta felsefe olmak üzere coğrafya, matematik, astronomi, tıp ve diğer bilim alanlarında Müslüman mütefekkirlerden önemli bilgi ve dersler almışlardır. Orta Çağ Avrupası'nda zamanla giderek yükselmekte olan ve Yahudi Karşıtlığı olarak nitelendirilen "Anti-Semitizm" hareketi sonucunda, çoğu Yahudi sırasıyla 1492 yılında İspanya'dan, 1497 yılında ise Portekiz'den zorla kovulmuştur (Demircan, 2020, s. 218). Bu süreçte batı Avrupa'dan kovulmakta olan Yahudi toplumunun, Osmanlı İmparatorluğu tarafından kabul edilerek sahip çıkılması, Yahudiler için hayati önem taşımıştır.

Anadolu, Balkanlar ve Ortadoğu'nun önemli bir kısmına sahip olan Osmanlı İmparatorluğu'nun kapsamış olduğu bölgeler, zorunlu göçe maruz bırakılan Yahudiler için Filistin'e yerleşme arzusunun yeniden ortaya çıkarmaktaydı. Bilhassa 1500'lü yıllardan itibaren, Filistin ve Kudüs bölgelerinde Yahudi nüfusun her geçen yıl giderek artması, Osmanlı arşivlerinde açıkça görülmektedir. Osmanlı İmparatorluğu içerisinde, diğer gayri müslimler kadar hukuka, özgürlüğe ve zenginliğe sahip olan Yahudiler, Osmanlı'nın 18. Yüzyılın sonlarından itibaren yaşamaya başladığı dağılma dönemine kadar, bu topraklarda güvenli bir şekilde kendi yaşamlarını idame ettirmişlerdir (Polat, 2017, s. 7).

19. Yüzyıldan itibaren, Yahudi kimliğinin kaybedilmesi korkusu ve endişesiyle genişlemeye ve daha geniş kesimlere yayılmaya başlayan İbrani kültürü, Yahudi milliyetçiliğini ve birliğini güçlendirmekteydi. Kültürel uyanışın gerçekleştirilmesinde ve canlanmasında, dönemin İbrani edebiyatının önde gelen isimleri önemli rol oynamıştır. Yehuda Leib Gordon'un bestelediği şarkılar, Avraham Mapu'nun 1853'te kaleme aldığı "Siyon Sevgisi" isimli eseri ile birlikte, Peretz Smolenskin ve Moshe Leib Lilienblum gibi yazarların kaleme aldığı eserler, kültürel uyanışın oluşmasında fayda sağlamıştır. İbrani kültürünün daha geniş kitlelere ulaşılmasında 1856 yılında David Gordon tarafından kurulmuş olan "Ha-Magid", 1860 yılında Alexander Zederbaum tarafından kurulmuş olan "Ha-Melitz" ile 1868 yılında Peretz Smolenskin tarafından kurulmuş olan "Ha-Shahar" gibi İbranice yayınlar, Yahudi toplumunun kültürel bakımdan canlanmasında olanak sağlamıştır (Conforti, 2021, ss. 4 – 5). Doğu Avrupa'dan başlayarak yayılmaya devam eden İbrani kültürü, ilerleyen yıllarda önemli bir güce dönüşecek olan Siyonizm ideolojisinin siyasi kolunu harekete geçirmeye muvaffak olmuştur.

Siyonizm'in ilk savunucuları olarak gösterilen Haham Yehudah Shlomo Alkalay ile Haham Zevi Hirsch Kalischer, İbranicede "Eretz İsrail" olarak nitelendirilmekte olan İsrail Diyarı veya Yahudi yerleşiminin İsa Mesih'in gelişine hazırlandığını belirtmekle beraber, bu yaklaşımın ilk savunucularından biri olarak da bilinmektedirler. Siyozmin temel yaklaşım biçimi olarak, Yahudi toplumunun kendi toplumsal bütünlüğünü sağlaması ile birlikte, Yahudi kolektif bilincinin ve Yahudi kimliğinin korunmasının, yalnızca Eretz İsrail toprakları üzerinde gerçekleşeceğini vurgulamaktadır.

Yahudilerin kendi özlerine, tarihine ve kimliğine dönmesi ile üretken bir topluma dönüşmesi yalnızca bu topraklar üzerinde mümkün olacaktır (Maor, 2009, s. 3).

1881 yılında, Rusya’da Yahudi toplumuna karşı düzenlenmekte olan Yahudi karşıtı pogromlar, Yahudi toplumunun hızlı bir şekilde Rusya’dan ayrılarak doğu ve batı Avrupa’ya toplu bir şekilde göç etmesine neden olmuştur (Kayyali, 1977, s. 103). Bu süreçte Yahudiler, Rusya genelinde her geçen gün artmakta olan Yahudi karşıtı pogromlara yanıt olarak, Leo Pinsker’in 1882 yılında kaleme almış olduğu “Auto – Emancipation” (Oto-Özgürleşme) isimli eserinde, Yahudi toplumu için Filistin topraklarında yeni bir özerk yaşam alanı oluşturulmasının önemini vurgulamıştır. Rusya genelinde Yahudi karşıtlığının artması sonrasında, Yahudi topluluğunun “Hovevei Zion” (Siyon Aşıkları) isimli bir dernek kurarak, kendi aralarında güçlü bir örgütlenme oluşturmaları yaşanmakta olan süreç çerçevesinde Siyonizm ideolojisinin, Yahudiler arasında daha da yaygınlaşmasına olanak sağlamıştır (Duran, 2020, ss. 142 – 143). 1890’lı yılların sonlarına doğru, Avrupa genelinde Yahudi karşıtlığının her geçen gün yükselmesi, modern Siyonizm’in babası ve kurucusu olarak kabul edilen Theodor Herzl’in ön plana çıkmasına olanak sağlamıştır.

1890’lı yıllarda Rusya ile Avrupa genelinde yaşanmakta olan bir dizi Yahudi karşıtı politikalar ve gösteriler, o dönemde Viyana şehrinde “Neue Freie Presse” gazetesinde muhabir olarak çalışan Theodor Herzl’in dikkatini bu yöne vermesine ve sorgulamasına neden oldu. Özellikle, Fransa’da 1894 yılında yaşanan “Dreyfus Olayı” Theodor Herzl’in Yahudi karşıtlığı ile Yahudilerin dini hakkında geniş ölçekte bir araştırma yapması, onun siyasi hayatında bir dönüm noktası olmaktadır. Fransa ordusunda Yüzbaşı görevini icra eden Alfred Dreyfus’un, suçsuz olmasına rağmen vatana ihanet suçundan yargılanan Yahudi bir subay olması, Herzl’in bir muhabir ve Yahudi olarak bu olay hakkında ilgilenmesine olanak sağladı (Sagi, 2013, s. 1). Dreyfus Olayı, Herzl’in Yahudi toplumunun geleceği ve yaşamı için radikal adımların atılması gerektiğine inandırmaktaydı.

Yahudi toplumunun ve ırkının, Avrupa kıtasındaki hayat garantisi ve güvenliğinden rahatsız olan Herzl, Yahudiler için yeni bir yerleşim bölgesi ve bağımsız bir Yahudi devletinin kurulmasının, üretilen tüm siyasi ideolojilerin ve yaklaşımların önünde olduğunu belirtmekteydi. Yahudi toplumunun tümüyle kurtuluşuna yalnızca, Kutsal topraklar olarak nitelendirdiği Filistin üzerinde kurulması ile mümkün olabileceği savını sıkça vurgulamaktaydı. Yahudi toplumunun ve ırkının geleceği için yeni bir bakış açısı geliştirmeye çalışan Herzl, 1896 yılında kaleme almış olduğu “Der Judenstaat” (Yahudi Devleti) başlıklı kitabında, Yahudiler için geniş kapsamlı bir göç stratejisi taslağı hazırlamayı başarmıştı. 1902 yılında Almanca olarak kaleme aldığı “Altneuland” (Eski Yeni Toprak) isimli liberal ütopyayı yansıtan eseri, gelecek 10 yıl içinde oluşturulması beklenen Filistin’i öngörerek tarif ediyordu (Zoltán, 2010, s. 201).

Dünya Siyonizm Örgütü ve İsrail Devletinin Kuruluş Süreci

Theodor Herzl liderliğindeki Birinci Siyonist Kongresi, 29 Ağustos 1897’de İsviçre’nin Basel şehrinde başlamış ve üç gün boyunca devam etmiştir. Bu kongre, Yahudi katılımcıların desteğiyle Dünya Siyonizm Örgütü’nün kurulmasıyla sonuçlanarak, Siyonizm hareketinin resmen kurulmasını sağlayan önemli bir olay olarak tarihe geçmiştir. Siyonizm hareketi, katılımcı üyelerin desteği ile Yahudi toplumuna özgün ve Yahudilerin kendi evi olarak nitelendirebileceği bir devleti oluşturmaya çalışmıştır (Sagi, 2013, 1). Basel şehrinde düzenlenen Birinci Siyonist Kongresi’ne, 24 ülkeden yaklaşık 200 ile 240 arasında erkek ve kadın üye katılmaktaydı. Kongreye katılanların büyük çoğunluğu Avusturya, Bulgaristan, Bukovina, Galiçya, Rusya, Romanya ve Sırbistan vatandaşlığı olan doğu Avrupalı Yahudi delegelerden oluşmaktaydı. Herzl’in kurduğu Siyonizm hareketine katılanlar, Almanya ile Avusturya’da okumuş iyi eğitilmiş ve varlıklı kişiler olan Max Nordau, David Wolfson, Chaim Weizmann, Leo Motzkin, Nahum Sokolov ve diğer kişileri (Falk, 1998, ss. 56 –

57). Dünya Siyonist Kongresi'ne katılım sağlayan üyelerin çoğu, 1948 yılında temelleri atılacak olan İsrail Devleti'nin kurulmasında önemli rol oynamıştır.

Siyonizm ideolojisi Theodor Herzl'a kadar olan zaman süresince, Yahudi toplumu arasında daha çok duygusal, milli ve kültürel bağlamda etki oluşturmaktaydı. Herzl'ın Siyonizm'i Filistin bölgesinde bir Yahudi devleti kurma idealine dönüştürmeye çalışması, Siyonizm'in Herzl ile birlikte siyasi bir kimlik kazanmasına neden oldu. Birinci Siyonist Kongresi sonrasında, 5 defa başkent İstanbul'a giderek Osmanlı sultanı II. Abdülhamit ile Yahudilerin Filistin bölgesine yerleşmesi için bir dizi görüşmeler yapmaya çalışan Herzl'ın bu konuda II. Abdülhamit'i ikna edememiştir. Theodor Herzl, özellikle Osmanlı Devleti'nin ekonomik zorluklarla boğuştuğu dönemde, Sultan ile bir anlaşma sağlayabileceğini umarak adımlar atmıştır. Ancak görüşmeler başarısızlıkla sonuçlanınca, dikkatini o dönemin süper gücü olarak kabul edilen İngiltere'ye çevirmiştir. İngiltere'nin ister Siyonizm hareketine isterse de Ortadoğu Arap bölgesinde, bir Yahudi devletinin kurulmasına sıcak bakması, Siyonistler için önemli bir kazanç olarak görülmekteydi (Örücü, 2018, ss. 219 – 220).

1904 ile 1914 arasında, Rusya'da Yahudi yerleşimcilere karşı düzenlenen pogromlar ve artan Yahudi karşıtı hareketler, Yahudi toplumunun durumunu ve güvenliğini giderek kötüleştirmekteydi. Özellikle I. Dünya Savaşı'na doğru giden süreçte, Rusya'dan Filistin'e doğru yaklaşık 40.000 Yahudi, zorunlu bir şekilde göç ettirilmiştir. Siyonist gruplar, savaş sırasında büyük olasılıkla Osmanlı İmparatorluğu'nun yönetiminden çıkarak, İtilaf devletlerinin yönetimi altına geçecek olan Filistin topraklarında kendi amaçlarını ve gücünü sürdürebilmek için İtilaf devletlerinin yanında durarak, onlar için lobicilik faaliyetleri yürütmeye çalışmıştır. 2 Kasım 1917 yılında, dönemin İngiltere Dışişleri Bakanı Arthur James Balfour tarafından, Yahudi baron Walter Rothschild'e yazılan mektupta, İngiltere hükümetinin Filistin topraklarında "Yahudi halkı için ulusal bir yuva" kurulmasına sıcak baktığını belirtmiştir. Baron Walter Rothschild'e yazılan mektup sonrası, aynı günde İngiltere Hükümeti tarafından "Balfour Deklarasyonu" imzalanmıştır (Mock, Obeidi, Zeleznikow, 2014, s. 7). 1917 yılında imzalanan Balfour Deklarasyonu ve 1918 yılında Kudüs'ün Osmanlı devleti egemenliğinden çıkmasıyla İngilizlerin desteğini arkasına alan Siyonist gruplar, Filistin toprakları ve Kudüs üzerinde önemli bir güç kurmuştur.

1930'larda, Almanya'da Nazi yönetiminin Yahudi karşıtı politikalarının güçlenmesi, Almanya ve diğer Avrupa ülkelerindeki Yahudilerin güvenliklerini tehlikeye sokmuş ve Yahudileri yaşadıkları ülkeden farklı topraklara, başka bir ifade ile Filistin'e göç etmelerini teşvik etmiştir. Siyonist grupların çeşitli yardımları sayesinde, Nazi Almanyası'nın tehdidi altında kurtulmak için Filistin'e sığınan Yahudilerin sayısının hızla artması, kendi topraklarında azınlık olmayı kabul etmeyen Araplar arasında protesto dalgalarına yol açmıştır. Bu durum, İngiliz Mandası yönetimi altındaki bölgede Araplarla Yahudiler arasındaki çatışma eğilimini artırmıştır. Filistinlilere destek olmaya çalışan Araplar ile Yahudi toplumu arasında devam eden gerginliğin hat safhaya yükselmesi, İngiliz hükümeti tarafından 23 Mayıs 1939 yılında "Beyaz Kitap" bildirisinin yayınlanmasına olanak sağladı. Bu bildiri temel olarak, İngiliz hükümetinin Filistinli yurttaşlara kendi yaşadıkları topraklarda, 10 yıl içerisinde bağımsız ve özgür Filistin devletinin oluşturulacağını belirtmiştir (Örücü, 2018, s. 225).

İngiliz Mandası'nın kontrolü altındaki Filistin bölgesinde, özellikle 1920, 1921, 1929, 1933, 1936 ve 1937 yıllarında, Kudüs başta olmak üzere birçok şehirde Yahudi ve Filistin halkı arasında yaşanan çatışmalar, gerilimler, isyanlar ve protestolar, II. Dünya Savaşı'nın kadar belirli aralıklarla devam etmiştir. Özellikle, 1948 yılı itibarıyla Filistin bölgesinde Yahudi İsrail devletinin kurulması sürecinde önemli rol oynayan İngiliz mandasının desteğini alan Siyonist gruplar, Filistinli halkın elinde bulunan mülkleri zorla benimsemekteydiler (Sayegh, 2012, s. 223). 30 yıllık İngiliz Mandası döneminde Filistin yöneticiler ile halkın, Siyonist gruplara ve İngiliz manda yönetimine karşı gösterdiği mücadele ve direnişler, Filistin topraklarında Siyonist İsrail devletinin kurulmasına engel olamadı.

II. Dünya Savaşı ile birlikte önemli bir güç kaybı yaşamakta olan İngiltere, uzun süregelen zaman zarfında küresel ölçekte yürütmekte olduğu hegemonyasını kaybetmekteydi. Özellikle, Hitler liderliğindeki Nazi Almanyası'nın Yahudilere karşı uyguladığı şiddet ve soykırım politikası yüzünden Yahudilerin Filistin'e doğru yoğun göç alması ile beraber, Siyonist grupların İngiliz hükümetine olan baskısı İngiltere'nin Filistin bölgesinden ayrılmasına ve Filistin'de devam etmekte olan sorunu 2 Nisan 1947 yılında (BM) "Birleşmiş Milletler"ın çözümüne bırakmıştır.

29 Kasım 1947 yılında, Birleşmiş Milletler'in Filistin topraklarında Taksim Planı'nı kabul etmesi, günümüze kadar devam etmekte olan "Filistin Sorunu"nun ortaya çıkmasına neden oldu (Topuz, 2023, s. 293).

1948'den Günümüze, Siyonizm'in İsrail ile Filistin Çatışmasındaki Etkisi

İngiltere manda hükümetinin Filistin bölgesinden ayrılmasından sonra, ortaya çıkan otorite boşluğunu fırsata çevirmeyi başaran Siyonist gruplar, Filistin'de önemli üstünlük kazanmıştır. Siyonistlerin kazanmış olduğu üstünlük, David Ben Gurion'un 14 Mayıs 1948 yılında İsrail devletinin kurulmasını ilan etmesiyle sonuçlanmıştır. Tel Aviv Sanat Müzesi'nden İsrail'in bağımsızlık bildirgesini okuyan David Ben Gurion, ilerleyen yıllarda İsrail devletinin ilk başbakanı olarak seçilmiştir (Çay, s. 48). 14 Mayıs 1948 yılı İsrail devleti ve Yahudi halkı için "Yom Ha'atzmaut" yani Bağımsızlık Günü olarak kabul edilmektedir. İsrail'in aksine, Filistin devleti ve halkı için bu tarih genel olarak "an-Nakbah" yani "Felaket" olarak nitelendirilmektedir (Mock, Obeidi, ve Zeleznikow, 2014, s. 10). Filistin topraklarında Siyonist bir Yahudi devletin kurulması, Arap coğrafyası ile birlikte tüm Ortadoğu coğrafyasını önemli ölçüde etkilemiştir.

İsrail'in bağımsızlığını ilan etmesinden 1 gün sonra, 15 Mayıs 1948 yılında İngiliz ordusu Filistin topraklarını terk etmiştir. İngiliz ordusunun Filistin'i terk etmesinden sonra Mısır, Irak, Suriye, Suudi Arabistan, Lübnan ve Yemen'in yeni kurulmuş olan İsrail devletine savaş ilan ederek, Filistin bölgesine girmeye çalışması sonucu, 10 Mart 1949'a kadar sürecek olan birinci Arap – İsrail savaşı resmen başlamış oldu. Savaşın ilk günlerinde, İsrail ordusundan ister tehcizat isterse de asker sayısı bakımından belirli derecede üstün olan Arap orduları, ABD başta olmakla dünyanın çeşitli ülkelerine dağılmış olan Yahudi diasporasının, siyonist gruplar ile birlikte ABD ve müttefiklerinin İsrail'e sağladığı yardımlar sonucunda, İsrail savaşın seyrini ve dengesini kendi lehine doğru değiştirmeyi başarmıştır.

İsrail devleti, Arap ülkeleriyle 10 Mart 1949 yılında imzaladığı ateşkes anlaşmasına kadar olan süre zarfında, BM Taksim Planı'na karşı gelerek Filistin'e bağlı toprakların yaklaşık %77 gibi bir bölümünü işgal ederek, 9 ayda kendi toprak alanını önemli ölçüde büyütmüştür (Eylül Renin, 2015, s. 87). 1948 Arap – İsrail Savaşı'nda, yeni kurulmuş İsrail devleti karşısında, tüm Ortadoğu coğrafyasını derinden etkileyek olan bir mağlubiyetle yüzleşen Arap devletleri, İsrail'in Filistin büyük bir bölümünü işgal etmesiyle birlikte, yaklaşık 650.000'e yakın Filistinli yurttaş göçe zorluyarak mülteci durumuna düşürmesi karşısında, etkili bir çözüm arayışı ortaya koyamadılar (Nets-Zehngut, 2012, s. 257). İsrail, 9 aylık savaş süresince Filistin topraklarının büyük çoğunluğunu işgal etmekle kalmamış, bölgede kendisini jeopolitik bakımdan üstün kılmayı başarmıştır.

Savaşın son aylarına doğru, İsrail'de 25 Ocak 1949 yılında düzenlenen ve İsrail devletinin ilk Parlamento "Knesset" seçimlerinde, Siyonizm'in önde gelen isimlerinden olan Chaim Weizman İsrail devletinin ilk devlet başkanı olurken, David Ben-Gurion ise ilk başbakan olması yönünde karar kılınmıştır. Önemli katılım çoğunluğu ile düzenlenen Knesset seçimleri sonrasında, BM Genel Kurulu tarafından Aralık 1948'de Filistinli mültecilerin kendi anavatanlarına geri dönmesini ve bu topraklarda yaşamaları için öngörülen kararın büyük oy çoğunluğu ile karara bağlanması, İsrail hükümeti üzerinde hiçbir etki oluşturmamıştır. İsrail hükümetinin BM Genel Kurulu tarafından karara

bağlanan yasa tasarısını tanımamasına rağmen, 11 Mayıs 1949 yılında İsrail, BM'in daimi üyesi olarak kabul edilmiştir (Eylül Renin, 2015, ss. 87 – 88). 1948 yılından itibaren, Arap devletlerinin bölgede İsrail'e karşı uğradıkları mağlubiyetle beraber Filistin topraklarının işgal edilerek, Filistin halkının göçe zorlanması, Arap devletleri tarafından İsrail'e karşı caydırıcı stratejik adımların atılmasını zorunlu kılmaktaydı.

13 Ocak 1964 yılında Arap Birliği tarafından, Filistin topraklarının işgalden kurtarılması ile Filistinli mültecilerin ülkelerine geri dönmesi sürecini hızlandırılması için destek verilmesine karar verilmiştir. Arap Birliği, Filistinli halkı kapsayacak olan örgütün kurulması yönünde Ahmed Şukayri'ye önemli talimat ve yetki vermektedir. Arap Birliği içerisinde önemli bir nüfusa sahip olan dönemin Mısır devlet başkanı Cemal Abdülnasır, İsrail'in bölge genelinde kurmak istediği statükoyu zayıflatarak, Filistinli belirli grupların zamanla kurduğu gerilla tarzı örgütlenme biçiminin Mısır'da olası yayılmasını ve sayını azaltmak için "FKÖ" (Filistin Kurtuluş Örgütü) düzeyinde bir örgütün kurulmasını amaçlamıştır (Gürseler, 2006, s. 63). Filistin Ulusal Konseyi tarafından 1 Haziran 1964 yılında, Filistin toplumunun politik, mali, askeri ve diğer alanlarını kapsamakla birlikte temel altyapısını oluşturacak olan bir dizi kararlar kabul edilmiştir. Biri dizi kararlar arasında, 2 Haziran 1964 yılında FKÖ'nün kurulması önem arz etmekteydi.

FKÖ, 1964 ile 1967 yılları arasında olan süre zarfında, başta Arap dünyası ülkeleri olmak üzere, uluslararası düzeydeki tanınırlığını artırmak için bir takım diplomatik adımları atmaya çalışmıştır. Özellikle, belirli zamanlarda düzenlenen Arap Zirvelerinde Filistin'i temsil etmekle birlikte, 1964 yılının Ekim ayında, Mısır'ın başkenti Kahire'de düzenlenen "Bağlantısızlar Hareketi" konferansına katılması, Filistin halkı için "kendi kaderini tayin hakkının iade edilmesi" yaklaşımına destek verilmesine olanak sağladı (Hamid, 1975, 96). FKÖ, ilk başlarda Mısır devlet başkanı Cemal Abdülnasır tarafından kurulan ve onun tarafından fonlanan bir örgüt olmasına rağmen, Yaser Arafat tarafından kurulmuş olan "El – Fetih" olarak nitelendirilen Filistin Kurtuluş Hareketi'nin örgüt içerisinde önemli bir konuma yükselmesi, FKÖ'nün zamanla belirli ve bağımsız bir örgüt olmasına olanak sağladı (Mock, Obeidi, ve Zeleznikow, 2014, s. 12).

ABD'nin desteklediği Siyonist İsrail karşısında, bölge genelindeki gücünü artırmaya ve muhafaza etmeye çalışan Mısır ordusunun, ABD'den sonra dönemin süper güç devletlerinden olan Sovyetler Birliği tarafından modernleştirilerek güçlendirmesi ve Mısır lideri Cemal Abdülnasır'ın Arap devletleri arasındaki güçlü kişiliği, yeni bir savaşın doğmasını tetiklemekteydi. Abdülnasır tarafından sırasıyla 16 Mayıs 1967'de BM'e bağlı barışı koruma güçlerinin Sina Yarımadası'ndan çıkarılması ve 22 Mayıs günü Akabe Körfezi'nin Mısır deniz donanması kuvvetleri tarafından ablukaya alınması kararının verilmesi, İsrail'in 5 Haziran 1967 yılında Mısır'a karşı saldırı düzenlemesine olanak sağladı. İsrail'in önleyici karşı hava saldırısı, Mısır havalimanında bulunan savaş uçaklarının havalanmadan yok edilmesiyle sonuçlandı. İlerleyen günlerde, Mısır'a karşı düzenlenen saldırının bir devamı olarak Irak, Suriye ve Ürdün'ün savaş uçakları da, İsrail hava kuvvetleri tarafından yok edildi. Altı gün devam eden savaşta, İsrail ezici bir üstünlükle ayrılarak Mısır'a bağlı Sina Yarımadası'nı, Suriye'ye bağlı Golan Tepeleri'ni ve Filistin'e bağlı olan Gazze Şeridi ile Batı Şeria'yı alarak, topraklarını üç kat genişletmeyi başarmıştır (Mohammad ve Bali, 2017, s. 92). Altı Gün Savaşları, Ortadoğu'daki konjonktürel durumu İsrail'in lehine doğru değiştiren bir savaş olarak nitelendirilmektedir.

1968 yılında, FKÖ'nün kuruluşunu simgeleyen bir belge olarak bilinmekte olan Filistin Ulusal Şartı, Filistin toprakları üzerinde yerleşen Filistin devletini, Filistinli yurttaşların evi ve Arap vatanının bir parçası olarak tanımlamışlardır. FKÖ'nün, Filistin toprakları üzerinde etkili bir araç olan Siyonizm'in ve Yahudi devletinin yok edilmesi yönündeki çağrılarının sonrasında El – Fetih ile İsrail silahlı kuvvetleri arasında, Ürdün toprakları üzerinden bir dizi çatışmalar yaşanmıştır. FKÖ ve bu örgüte bağlı olan bir takım militan grupların güçlenmesi, Siyonist rejim için önemli bir tehdit olarak algılanmaktaydı. Özellikle 1973 yılında, Mısır ve Suriye askeri birliklerinin, Yahudi toplumunun dini bayramı olarak

bilinen “Yom Kippur” da İsrail’e karşı beklenmedik süpriz bir saldırı gerçekleştirmeleri, İsrail’in bir haftadan kısa bir süre içerisinde toparlanarak Mısır ile Suriye ordularını geri püskürtmelerine olanak sağladı. İsrail ordusu, Mısır ve Suriye orduları üzerinde taktiksel bir kazanım elde etselerde, Altı Gün Savaşı’nın İsrail ordusu üzerinde oluşturmuş olduğu yenilmezlik ve kazanma duygusunu yok etmeye neden olmuştur (Mock, Obeidi, ve Zeleznikow, 2014, s. 13).

ABD hükümeti, 1970’li yılların sonlarına doğru, İsrail ile bölgedeki Arap devletleri arasında devam eden gerilimlerin çözümüne yönelik uzlaşmayı sağlayabilmek için 17 Eylül 1978 yılında, ABD’nin Camp David bölgesinde dönemin ABD başkanı Jimmy Carter’ın katılımı ve gözetiminde dönemin İsrail başbakanı Menahem Begin ile Mısır devlet başkanı Enver Sedat arasında, Camp David Anlaşması imzalanmıştır. Camp David Anlaşmaları zamanında İsrail’de iktidar partisi olan Aşırı Sağcı “Likud” Partisi, bir taraftan İsrail ülkesi olarak nitelendirilen “Eretz İsrail” topraklarının tamamından fazlasını, Siyonizm ideolojisinin etkisiyle Yahudi kolonizasyonunun genişlendirilmesini hedeflerken, bir taraftan da Filistin milliyetçiliği ile Lübnan topraklarında varlığını sürdürmeye çalışan FKÖ üssünün yok edilmesinin önemli olduğu kanaatine varılmıştır. İsrail silahlı kuvvetlerinin, 6 Haziran 1982 yılında Lübnan’a girmesiyle başlayan ve üç yıl boyunca devam eden Lübnan Savaşı, FKÖ’nün ve Filistin direnişinin önemli bir darbe almasına neden oldu. Özellikle, İsrail ordusunun Lübnan’ın başkenti Beyrut şehrine karşı düzenlediği üç aylık kuşatma sonucunda, yaklaşık 12.000 Filistinli ile 18.000 Lübnanlı sivil hayatını kaybetti (Sayigh, 2008, s. 6). Üç aylık kuşatma, FKÖ üyelerinin Beyrut’ta bulunan üsleri ile birlikte Lübnan’ı tamamen terk etmelerine neden oldu.

İsrail işgali sonrasında, kendi üslerini ve merkezini Cezayir, Tunus ve Yemen’e taşımak zorunda kalan FKÖ, İsrail işgali altında olan Gazze ile Batı Şeria’nın kurtarılması ile birlikte, Filistinli mültecilerin Filistin’e dönmeleri için çalışmalara başladı. FKÖ’nün Filistin topraklarının dışında bir mücadeleye kalkışması, hem Filistin direnişinin hem de FKÖ’nün askeri kanadının zayıflamasına neden oldu. Gazze ve Batı Şeria’dan uzak kalmak istemeyen FKÖ, 1987 yılında 1993 yılına kadar sürecek olan İsrail işgaline karşı, “Birinci İntifada” hareketini başlattı. 1991’de Madrid Konferansı ile 1992 – 1993 yılları arasında devam eden Oslo Görüşmeleri’ni kapsamakta olan bu süreç, FKÖ için önemli bir süreci atfetmekteydi (Mehmet ve Polat, 2023, ss. 231 – 232). 1993 yılında karara bağlanan Oslo Anlaşması, FKÖ’nün Birleşmiş Milletler’in 242 ile 338 sayılı kararlarını kabul ederek İsrail’e karşı yürütmekte olduğu silahlı mücadeleyi bırakacağını açıklamıştır. İsrail hükümeti bu karar karşısında FKÖ’nü, Filistin halkının meşru temsilcisi olarak tanıdığını ve barışın tesisi için birlikte çalışacaklarını açıklamalarına rağmen, Filistin devletine herhangi bir atıfta bulunmamıştır (Makdisi, 2018, s. 9).

Temmuz 2000’de, İsrail başbakanı Ehud Barak, başkan Yaser Arafat yönetimindeki Filistin heyeti ile dönemin ABD başkanı Bill Clinton’ın katılımıyla düzenlenen Camp David Zirvesi’nde, Doğu Kudüs’ün geleceği ile Filistin’e verilmesi gereken bölgelerin sınırları konusunda devam eden görüşmelerde anlaşma sağlanamaması, “İkinci İntifada” sürecini hızlandıran önemli olgulardan biri oldu. 28 Eylül 2000’de, Likud Partisinin ana muhalefet lideri Ariel Şaron’un Mescid-i Aksa’ya gitmesi, Filistin ile İsrail arasında “İkinci İntifada”nın veya diğer ismiyle “Mescid-i Aksa İntifadası”nın ortaya çıkmasına neden oldu (Barnea, 2023, s. 519). 28 Eylül 2000’den – 8 Şubat 2005’e kadar, 5 yıl boyunca devam eden İntifada Hareketi hem İsrail hem de Filistin tarafında önemli değişiklikleri beraberinde getirdi.

İsrail’de 6 Şubat 2001 yılında düzenlenen Başbakanlık seçimlerinde Ariel Şaron’un, Ehud Barak karşısında oyların büyük çoğunluğunu alarak İsrail’in yeni Başbakanı olması, İsrail ile Filistin arasındaki diyalogu azaltarak, çatışma eğilimini şiddetlendirmiştir. Özellikle 2002 yılının Ocak ayında, FKÖ’nün ve Filistin direnişinin sembol isimlerinden olan Yaser Arafat’ın, İsrail askeri kuvvetleri tarafından Batı Şeria’da yerleşen Ramallah şehrine hapsedilmesi sonrasında, 2004 yılında Yaser Arafat’ın Fransa’da vefat etmesi, İsrail ile Filistin arasında nihai bir ateşkes anlaşmasının imzalanmasını zorunlu kıldı. 8 Şubat 2005 yılında, Mısır’ın Şarm El Şeyh şehrinde Filistin’in yeni

Devlet başkanı Mahmud Abbas ile İsrail Başbakanı Ariel Şaron arasında ateşkes anlaşması imzalandı (Mehmet ve Polat, 2023, ss. 237 – 238). İsrail ile Filistin arasında 5 yıl boyunca devam eden İkinci İntifada süreci, bu ateşkes anlaşmasıyla sona erdi.

Filistin devletinin kurulmasına yönelik çağrılarını her geçen gün artırmakta olan Hamas, El – Fetih ile Filistin Ulusal Yönetimi'nin yaşadığı başarısızlığı fırsata çevirerek, 2006 yılının Ocak ayında Filistin Ulusal Yönetimi'nde düzenlenen Parlamento genel seçimlerinde, Parlamento'nun büyük çoğunluğunu ezici bir farkla kazanması, İsrail'in Gazze üzerinde ister politik isterse de askeri bakımdan güçlü bir aktöre dönüşen Hamas'la mücadele etmesini zorunlu kılmıştır. Özellikle, Hamas'ın paramiliter askeri kolu olan İzzeddin el Kassam Tugayları'nın Gazze'de devamlı olarak 6.000'nin üzerinde askeri eğitmesi, yalnızca İsrail savunma güçleri açısından değil, El – Fetih kuvvetleri açısından da büyük sorun teşkil etmekteydi. 2007 yılının Haziran ayında, Filistin Ulusal Yönetimi üzerindeki etkisini giderek kaybeden El – Fetih ile Hamas arasında yaşanan Gazze savaşında, Hamas'ın savaşı kazanarak Gazze Şeridi'nin önemli bir bölümünü kontrolü altına almasına rağmen, Batı Şeria'nın kontrolü ise Filistin Ulusal Yönetimi'ne geçmiştir (Cordesman, 2009, ss. 5 – 6). 2007 yılında yaşanan Gazze savaşı, Filistin hareketinin Hamas ile Filistin Ulusal Yönetimi arasında bölünmesine neden olarak, Filistin direnişine önemli bir darbe indirmektedir.

Hamas'ın Gazze Şeridi'ni kontrolü altına alması sonrasında, İsrail'in 2008 yılından 2021 yılına kadar Gazze Şeridi'ne sırasıyla düzenlemiş olduğu askeri harekâtlar, Ortadoğu genelinde önemli sorunlar doğurarak, tansiyonun yükselmesine neden olmuştur. Özellikle, İsrail ordusu tarafından Hamas güçlerine karşı 2008 – 2009'da “Dökme Kurşun Harekâtı”, 2012'de “Savunma Sütunu Harekâtı”, 2014'te “Koruyucu Hat Operasyonu” ile 2021 yılında düzenlenen “Duvarların Muhafızı Harekâtı”, İsrail'e Hamas üzerinde tutulur bir başarı kazandırmamıştır (Topuz, 2022, s. 215). İsrail'in sistematik olarak Gazze'ye düzenlemiş olduğu harekâtlar, İsrail'in Gazze Şeridi'ni kontrol altına almasına imkan tanımamakla birlikte, Hamas ile Kassam Tugayları'na karşı askeri bir üstünlük kazanamamasını zorlaştırmıştır. Fakat bu saldırılar sonucunda, binlerce masum Filistinli hayatını kaybetmiştir.

Hamas yetkililerinin 2022 yılına kadar, uluslararası düzeyde meşruiyet kazanmak için Gazze Şeridi'nde demokratik, kapsayıcı, toplumsal cinsiyet beraberliği olmak üzere geliştirmeye çalıştığı dil, uluslararası çevreler tarafından dikkatle gözlemlenmekteydi. Hamas, İsrail devleti ile belirli aralıklarla yaşadığı gerilimi ve çatışma durumunu azaltarak, temel olarak uzun vadede hedeflediği şiddet politikalarını gizleyebileceğini düşünmesi, İsrail yetkilileri ve istihbarat çevrelerinin bunu farketmesine neden oldu. (Margolin ve Levitt, s. 8). Özellikle, 7 Ekim 2023 yılında, Hamas'ın askeri kolu olan paramiliter Kassam Tugayları'nın İsrail'e karşı düzenlediği roket saldırıları, Hamas tarafından hedeflenen temel olguyu savaşta ortaya çıkardı.

7 Ekim 2023 yılında, paramiliter örgüt olarak bilinen Hamas tarafından İsrail'e karşı düzenlenmiş olan “El – Aksa Tufanı Harekâtı”, Hamas'ın yıllar boyunca edindiği askeri güç boyutunu ortaya çıkarmasında önemli olmuştur. Hamas'ın, savaşın ilk aylarından itibaren İsrail'e karşı düzenlemiş olduğu füze saldırıları sonucunda, başta İsrail devletinin Havacılık ve Uzay Endüstrisi tarafından geliştirilmiş olan “Demir Kubbe” hava savunma sistemi ile diğer savunma sistemlerinin bu füze saldırıları karşısında yetersiz ve zafiyet içerisinde olması, İsrail'in önemli bir güvenlik sorununun olduğunu açıkça göstermektedir (Mucuk, Özdemir ve Anık, 2023, s. 106).

İsrail ile Hamas yetkilileri arasında, 24 Kasım 2023 yılında geçici ateşkes anlaşmasına varılması, İsrail'in Gazze'ye olan bombalama eğilimini durdurmasına olanak sağladı. Bombalamanın kısa süreliğine durdurulması bir taraftan Gazze'de bulunan binlerce masum sivilin su, yiyecek, insani ve tıbbi yardım gösterilmesine imkan tanırken, bir taraftan da İsrail ile Hamas tarafından tutuklanarak hapsedilen rehinelere, karşılıklı bir şekilde serbest bırakılmasıyla sonuçlandı. 1 Aralık 2023 tarihinde kısa süreli ateşkes anlaşmasının bitmesinden hemen sonra, İsrail hava kuvvetleri tarafından Gazze

şehri yoğun bir şekilde bombalanması, İsrail'in Gazze'de yaşayan Filistin'li masum sivillerin ölmesine neden oldu. İsrail tarafından düzenlenen bu soykırım hareketi, en modern yapay zeka teknolojileri " Hamas'a karşı savaş" adı altında sürmeye devam etmektedir (Finkelstein, 2023, ss. 1 – 2). Hamas'ın İsrail'e karşı düzenlemiş olduğu füze saldırısı sonrasında, Binyamin Netanyahu hükümetinin devam ettirmekte olduğu kırıncı savaş politikası, Gazze'de bulunan masum sivillerin ölüm sayını, her geçen gün giderek artırmaktadır.

Sonuç

Ortadoğu bölgesinde İsrail ile Filistin arasında, geçmişten günümüze kadar devam eden gerilim ve çatışmalarda, Siyonizm yaklaşımının etkili bir argüman olduğu açıkça görülmektedir. Özellikle Siyasi Siyonizm'in mimarı olan Theodor Herzl tarafından 1897 yılında İsviçre'nin başkenti Basel şehrinde düzenlenmiş olan Dünya Siyonist Kongresi, 1948 yılında Filistin topraklarında İsrail devletinin kurulması ile birlikte, ilerleyen yıllarda Ortadoğu bölgesinde İsrail'in lehine değişecek olan statükonun oluşmasında önemli rol oynamıştır.

Siyonist İsrail hükümetinin 1948 yılından itibaren, BM'nin 29 Kasım 1947 tarihli Taksim Planı'na uymayarak, kısa bir zamanda Filistin topraklarının yaklaşık 77% bölümünü işgal etmesi ile İsrail'in bölgede bulunan Arap ülkeleri yaşadığı biri dizi savaşlar, milyonlarla Filistinlinin kendi anavatanlarını zorla terk ederek mülteci durumuna düşmesine yol açtığını açıkça belirte biliriz.

İsrail işgalinin durdurulması, Filistin direnişinin sağlanması ve mülteci durumuna düşen Filistinli halkın kendi anavatanlarını dönüşünü sağlamak için FKÖ'nün etkili bir araç olamadığı görülmektedir. Özellikle, Hamas'ın 2006 yılından itibaren Gazze Şeridi'nde ister siyasi isterse de askeri açıdan etkili bir aktöre dönüşmesi, İsrail'in bölgede kendisi için inşa etmek istediği güvenlik duvarını oluşturmasını zorlaştırmaktadır.

7 Ekim 2023 yılında Hamas'ın paramiliter askeri kolu olan Kassam Tugayları'nın "El-Aksa Tufanı Operasyonu" adı altında İsrail'e saldırması üzerine, Hamas ile İsrail arasında devam eden savaş, İsrail'in Gazze Şeridi'ni bombalamasıyla farklı bir boyuta evrilmiştir. Özellikle, İsrail'de bulunan Siyonist hakim dairelerin, Gazze'de yaşayan masum sivillere karşı hayata geçirmeye çalıştığı insanlık dışı ve uluslararası hukuka aykırı olan savaş stratejisi, Gazze Şeridi'nde kanlı bir soykırımın devam etmesine neden olmaktadır.

İsrail'de Binyamin Netanyahu hükümeti ile Hamas yetkilileri arasında devam eden uzlaşmazlıktan doğan çatışma eğilimi, İsrail'in Gazze Şeridi'ni bombalayarak masum sivilleri katletmesi nedeniyle, Filistin bölgesinde devamlı barışın sağlanması uzun bir süre boyunca mümkün görülmemektedir. Son olarak, İsrail ile Hamas arasında devam etmekte olan savaş, yalnızca masum Filistinli halkın değil, İsrail'de yaşanan Yahudilerinde ölümüne neden olmakla beraber, Filistin topraklarında yaşayan iki toplumun birbirinden ayrışmasını giderek güçlendirmektedir.

Kaynakça

- Barnea, A. (2023). Israeli Intelligence, the Second Intifada, and Strategic Surprise: A Case of "Intelligence to Please"? International Journal of Intelligence and CounterIntelligence, 36(2), 516-540.
- Ceylan, T. E. (2020). İsrail'de Liberal Demokratinin ve Etnik Milliyetçiliğin İdeolojik Yansıması: Post-Siyonizm ve Neo-Siyonizm. Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi, 8(2), 430-450.

- Cordesman, A. H. (2009). The 'Gaza War'. Center for Strategic and International Studies (CSIS), 1-92.
- Conforti, Y. (2021). The cultural origins of Jewish nationalism: Early Zionism and the weight of the pre-modern tradition. *Studies in Ethnicity and Nationalism*, 21(3), 225-239.
- Çay, F. Z. İsrail Devleti'nin Kuruluş Sürecinde Milliyetçiliğin Rolü. 10. Türkiye Lisansüstü Çalışmalar Kongresi, 27.
- Demircan, N. (2020). Yahudi Devletinin İnşası ve Arap-İsrail Çatışmasının Başlangıcı. *Uludağ Uluslararası Çalışmalar Dergisi*, 4(2), 215-226.
- Dufoix, S. (2011). Diasporalar. *Uluslararası Hrant Dink Vakfı Yayınları*.
- Duran, M. A. (2020). Politik Siyonizm Ekseninde Yahudi Devleti Fikri. *Akademik Tarih ve Araştırmalar Dergisi*, 2(1), 135-158.
- Eylül Renin, T. (2015). İsrail-Filistin sorununda semboller, söylemler ve kimlik: Konstrüktivist bir analiz (Master's thesis, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü).
- Falk, R. (1998). Zionism and the Biology of the Jews. *Science in Context*, 11(3-4), 587-607.
- Finkelstein, M. (2023). Reframing Hamas.
- Gürseler, C. (2006). Islamic rhetoric of the Palestine Liberation Organization (Master's thesis, Middle East Technical University).
- Halperin, L. (2015). Origins and Evolution of Zionism. Philadelphia: Foreign Policy Research Institute.
- Hamid, R. (1975). What is the PLO?. *Journal of Palestine Studies*, 4(4), 90-109.
- Kayyali, A. W. (1977). Zionism and Imperialism: The Historical Origins. *Journal of Palestine Studies*, 6(3), 98-112.
- Kızıloğlu, S. (2012). İsrail Devleti'nin Kuruluşuna Kadar Geçen Süreçte Yahudiler ve Siyonizm'in Gelişimi. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 35-64.
- Kurt, A. O. (2006). Yahudilik'te Sürgün Teolojisi: Tanrısal Bir Ceza Olarak Sürgün. *Dini Araştırmalar*, 9(25), 61-78.
- Makdisi, K. (2018). Palestine and the Arab–Israeli Conflict: 100 Years of Regional Relevance and International Failure. Barcelona: Menara, 5.
- Maor, M. (2009). The History of Zionism. Jewish Virtual Library.
- Mehmet, K. A. Y. A., & Polat, E. (2023). Filistin Kurtuluş Örgütü'nün (FKÖ) Diplomasi Serüveni: Oslo Barış Süreci. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (26), 226-240.
- Mock, S., Obeidi, A., & Zeleznikow, J. (2014). A brief outline of the Israel–Palestinian conflict. *Group Decision and Negotiation*, 23, 1245-1262.
- Mucuk, H., Özdemir, H., & Anik, M. A. (2023). El-Aksa Tufanı Operasyonu ve Türkiye'de Kamuoyunun Filistin Algısı. *Fikriyat*, 3(2), 101-118.
- Mohammad, K. K. R., & Bali, A. O. (2017). The Six-Day war and its impact on Arab and Israeli conflict. *History*, 7(2), 90-101.

- Nets-Zehngut, R. (2012). The passing of time and the collective memory of conflicts: The case of Israel and the 1948 Palestinian exodus. *Peace & Change*, 37(2), 253-285.
- Örücü, S. (2018). Yahudi Diasporası'nın Filistin'e Göçü Ve İsrail Devleti'nin Kuruluşu. *Vakanüvis-Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 202-233.
- Polat, Z. (2017). Attempts of Jewish immigration to Palestine during the time of Abdulhamid II and Oliphant's request for a Zionist Colony. *Journal of Islamicjerusalem Studies*, 17(1), 1-20.
- Sagi, R. (2013). The Zionist Movement. *The Wiley-Blackwell Encyclopedia of Social and Political Movements*.
- Sayigh, Y. (2008). The PLO and the Palestinian Armed Struggle. Gale Cengage learning. <http://www.gale.cengage.com/pdf/whitepapers/gdc/PLOAndPalestinian.pdf> (accessed 12 November 2010, link no longer working).
- Sayegh, F. (2012). Zionist colonialism in Palestine (1965). *Settler Colonial Studies*, 2(1), 206-225.
- Topuz, Z. Ç. (2022). Tek Taraflı Çekilmenin Ardından Gazze. *International Journal of Social Inquiry*, 15(1), 209-222.
- Topuz, Z. Ç. (2023). Çatışma Çarkı Çözümlemesi Ekseninde Filistin-İsrail Sorunu. *Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 291-320.
- Zoltán, K. A. L. M. Á. R. (2010). Theodor Herzl's national answer to the misery of the Jewish people. *European and Regional Studies*, 1(2), 197-209.

